**Európsky parlament**
2024-2029

*Výbor pre zahraničné veci*

**2026/2005(INI)**

25.06.2026

# NÁVRH SPRÁVY

o formovaní vonkajšej činnosti EÚ s cieľom riešiť výzvy v oblasti ľudských práv, ktoré predstavuje umelá inteligencia
(2026/2005(INI))

Výbor pre zahraničné veci

Spravodajca: Nacho Sánchez Amor

## OBSAH

**strana**

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU .....3

# NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

**o formovaní vonkajšej činnosti EÚ s cieľom riešiť výzvy v oblasti ľudských práv, ktoré predstavuje umelá inteligencia**

**(2026/2005(INI))**

Európsky parlament,

– so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie,

– so zreteľom na Európsky dohovor o ľudských právach,

– so zreteľom na články 2, 3, 8, 21, 23 a 36 Zmluvy o Európskej únii,

– so zreteľom na články 17 a 207 Zmluvy o fungovaní Európskej únie,

– so zreteľom na Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2027, ktorý Rada prijala 17. novembra 2020, a na jeho preskúmanie v polovici trvania prijaté 9. júna 2023,

– so zreteľom na usmernenia EÚ o dialógu o ľudských právach,

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 (akt o umelej inteligencii)[1],

– so zreteľom na Európske vyhlásenie o digitálnych právach a zásadách v digitálnom desaťročí z 23. januára 2023[2],

– so zreteľom na Medzinárodnú digitálnu stratégiu pre Európsku úniu (JOIN(2025)0140),

– so zreteľom na Rámcový dohovor Rady Európy o umelej inteligencii a ľudských právach, demokracii a právnom štáte,

– so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv a ostatné príslušné zmluvy a nástroje OSN týkajúce sa ľudských práv,

– so zreteľom na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach zo 16. decembra 1966 a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach zo 16. Decembra 1966,

– so zreteľom na Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien z 18. decembra 1979,

[1] Ú. v. EÚ L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.
[2] Ú. v. EÚ C 23, 23.1.2023, s. 1.

– so zreteľom na Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím z 12. decembra 2006 a na opčný protokol k nemu prijatý 13. decembra 2006,

– so zreteľom na Deklaráciu OSN o právach pôvodného obyvateľstva, ktorú Valné zhromaždenie OSN prijalo 13. septembra 2007,

– so zreteľom na Deklaráciu OSN o odstránení všetkých foriem neznášanlivosti a diskriminácie na základe náboženstva a viery z 25. novembra 1981,

– so zreteľom na Deklaráciu Organizácie Spojených národov o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám z 18. decembra 1992,

– so zreteľom na Dohovor OSN o právach dieťaťa z 20. novembra 1989 a tri opčné protokoly k nemu,

– so zreteľom na iniciatívu Organizácie Spojených národov Global Compact,

– so zreteľom na Pakt pre budúcnosť a Globálny digitálny pakt, ktoré boli prijaté na samite o budúcnosti v septembri 2024,

– so zreteľom na rezolúciu Valného zhromaždenia OSN č. 78/265 z 1. apríla 2024 s názvom Seizing the opportunities of safe, secure and trustworthy artificial intelligence systems for sustainable development (Využitie príležitostí bezpečných, chránených a dôveryhodných systémov umelej inteligencie pre udržateľný rozvoj),

– so zreteľom na rezolúciu Valného zhromaždenia OSN č. 79/325 z 26. augusta 2025 s názvom Terms of reference and modalities for the establishment and functioning of the Independent International Scientific Panel on Artificial Intelligence and the Global Dialogue on Artificial Intelligence Governance (Mandát a spôsoby zriadenia a fungovania nezávislej medzinárodnej vedeckej skupiny pre umelú inteligenciu a globálneho dialógu o riadení umelej inteligencie),

– so zreteľom na odporúčanie UNESCO o etike umelej inteligencie, prijaté 23. novembra 2021,

– so zreteľom na záverečnú správu poradného orgánu OSN na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu zo septembra 2024 s názvom Governing AI for Humanity (Riadenie umelej inteligencie pre ľudstvo),

– so zreteľom na odporúčanie Rady Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) z 22. mája 2019 týkajúce sa umelej inteligencie,

– so zreteľom na medzinárodné hlavné zásady hirošimského procesu pre organizácie vyvíjajúce pokročilé systémy umelej inteligencie a na medzinárodný kódex správania hirošimského procesu pre organizácie vyvíjajúce pokročilé systémy umelej inteligencie, ako aj na vyhlásenie vedúcich predstaviteľov skupiny G7 o umelej inteligencii pre prosperitu zo 17. júna 2025,

– so zreteľom na zásady a usmernenia skupiny G20 v oblasti umelej inteligencie,

– so zreteľom na vyhlásenie z Bletchley, ktoré prijali krajiny, ktoré sa zúčastnili na samite

o bezpečnosti umelej inteligencie v dňoch 1. a 2. novembra 2023,

– so zreteľom na ministerské vyhlásenie prijaté 4. decembra 2024 na samite Globálneho partnerstva pre umelú inteligenciu,

– so zreteľom na článok 55 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci (A10-0000/2026),

A. keďže umelá inteligencia je globálnym javom, ktorý sa rýchlo zavádza vo všetkých spoločnostiach; keďže otvára bezprecedentné príležitosti pre prosperitu, inovácie a pokrok vrátane potenciálu na dosiahnutie pokroku v ochrane a podpore ľudských práv, demokracie a právneho štátu v rôznych oblastiach;

B. keďže systémy umelej inteligencie musia byť v zásade v súlade s ľudskými právami; keďže ak sú systémy umelej inteligencie vo svojej podstate navrhnuté zlomyseľne, ak sú zneužité na represívne účely alebo ak sú nasadené bez primeraných záruk, môžu umožňovať alebo uľahčovať porušovanie ľudských práv a môžu oslabovať ľudskú dôstojnosť, ľudské práva, demokraciu a právny štát;

C. keďže riziká a výzvy pre základné práva a slobody vyplývajúce zo systémov umelej inteligencie zahŕňajú okrem iného riziká pre ľudskú dôstojnosť, osobné údaje, práva dieťaťa, právo na prácu, práva migrantov, environmentálne práva, demokraciu a právny štát a riziká algoritmickej diskriminácie, hromadného sledovania a potláčania nesúhlasu, rodovo motivovaného násilia, nárastu nadnárodných represií a porušovania ľudských práv pri zavádzaní systémov umelej inteligencie do automatizovaných zbraňových systémov v konfliktoch a do zariadení s dvojakým použitím;

D. keďže umelá inteligencia predstavuje aj významné príležitosti na presadzovanie ľudských práv na celom svete vrátane monitorovania porušovania ľudských práv, uľahčenia prístupu k spravodlivosti a informáciám v oblasti zdravia a vzdelávania, odhaľovania dezinformácií a nenávistných prejavov, zlepšenia poskytovania humanitárnej a núdzovej pomoci, posilnenia transparentnosti správy vecí verejných a demokratickej účasti, prispievania k cieľom OSN v oblasti udržateľného rozvoja a zmierňovania negatívneho vplyvu zmeny klímy;

E. keďže rýchly pokrok technológií umelej inteligencie zásadne mení globálny poriadok; keďže EÚ musí zabezpečiť, aby sa jej vonkajšia činnosť v oblasti umelej inteligencie riadila súdržnou strategickou víziou zakotvenou v jej základných hodnotách demokracie, právneho štátu a dodržiavania základných práv;

F. keďže EÚ presadzuje alternatívny, dôveryhodný model navrhovania, vývoja a správy umelej inteligencie, ktorý spája otvorenosť, transparentnosť a ochranu základných práv s odolnosťou a inováciami, chráni svojich občanov a ponúka rovnaké podmienky pre spoločnosti;

G. keďže posilnenie partnerstiev v oblasti umelej inteligencie s krajinami mimo EÚ, najmä kandidátskymi krajinami, krajinami v susedstve EÚ a krajinami globálneho Juhu, by malo byť prioritou vonkajšej činnosti EÚ;

***Všeobecné aspekty***

1. zdôrazňuje, že ľudské práva, najmä ľudská dôstojnosť, rovnosť a nediskriminácia, musia zostať stredobodom umelej inteligencie; zdôrazňuje, že právne povinnosti v oblasti ľudských práv sa uplatňujú za každých okolností a že systémy umelej inteligencie musia ponúkať transparentnosť a dohľad ako základ pre zodpovednosť a zabezpečenie toho, aby prostriedky nápravy boli prístupné a ľahko dostupné v každej fáze životného cyklu umelej inteligencie;

2. zdôrazňuje, že štáty sú podľa medzinárodného práva povinné zdržať sa akéhokoľvek neodôvodneného zasahovania do ľudských práv a riešiť ho a zabezpečiť ich účinné vykonávanie a ochranu; zdôrazňuje, že táto povinnosť je obzvlášť dôležitá v kontexte riadenia systémov umelej inteligencie;

***Riziká umelej inteligencie pre ľudské práva***

3. zdôrazňuje, že údaje sú kľúčovou zložkou technológií umelej inteligencie a že ochrana osobných údajov je nevyhnutná na ochranu digitálnych ľudských práv;

4. zdôrazňuje riziko, že umelá inteligencia prehĺbi existujúce sociálne nerovnosti, najmä v prípade už marginalizovaných skupín, keďže systémy môžu byť založené na algoritmoch a/alebo údajoch, ktoré reprodukujú, udržiavajú a prehlbujú diskriminačné predsudky;

5. vyjadruje hlboké znepokojenie nad tým, že umelá inteligencia umožnila, aby sa sledovanie stalo sofistikovanejším, všadeprítomným a rozšírenejším, čo umožňuje monitorovanie celých skupín a spoločností a predstavuje vážnu hrozbu pre demokraciu a ľudské práva;

6. varuje, že v prípade sledovania s pomocou umelej inteligencie, aj keď sa pôvodne používalo na legitímne účely, ako je presadzovanie práva a bezpečnosť, možno ľahko zmeniť jeho účel s cieľom potlačiť nesúhlas a zamerať sa na obhajcov ľudských práv;

7. dôrazne odsudzuje využívanie umelej inteligencie na udržiavanie rodovo motivovaného násilia a oslabovanie rodových práv, ako sa ukázalo v prípade Grok, ktorý ukázal, ako možno nástroje založené na umelej inteligencii použiť na vytváranie a šírenie sexualizovaného obsahu bez súhlasu vrátane vysoko falošného obsahu a iných foriem manipulácie s obrazom a videozáznamom;

8. je hlboko znepokojený potenciálnymi škodami, ktoré môže umelá inteligencia spôsobiť deťom a dospievajúcim;

9. uznáva vplyv systémov umelej inteligencie na pretváranie globálnej práce, trhov práce a produktivity; zdôrazňuje, že účinky systémov umelej inteligencie budú hlboké a dlhodobé; varuje, že zavádzanie systémov umelej inteligencie nemožno použiť na ospravedlnenie oslabovania práv, dôstojnosti a pohody pracovníkov, vysídľovania pracovníkov alebo zvyšovania nedostatku zručností alebo dekvalifikácie;

10. berie na vedomie rastúcu závislosť od technológií založených na umelej inteligencii pri monitorovaní hraníc a migračných trás, a to aj pozdĺž vonkajších hraníc EÚ;

11. je hlboko znepokojený vážnymi environmentálnymi a sociálnymi dôsledkami systémov umelej inteligencie;

12. je hlboko znepokojený rastúcim rizikom využívania umelej inteligencie na vykonávanie nadnárodných represií;

13. zdôrazňuje kľúčovú úlohu podnikov pri zabezpečovaní toho, aby sa pri vývoji a zavádzaní umelej inteligencie a využívaní údajov dodržiavali ľudské práva;

14. trvá na tom, že štáty sú povinné účinne presadzovať a chrániť ľudské práva pred porušovaním tretími stranami vrátane podnikov;

15. vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby viedli úsilie na príslušných medzinárodných fórach a medzi medzinárodnými partnermi s cieľom vypracovať usmernenia špecifické pre umelú inteligenciu týkajúce sa zodpovednosti podnikov za ľudské práva;

16. vyjadruje znepokojenie nad rastúcimi dôkazmi o používaní systémov umelej inteligencie vo vojne;

17. zdôrazňuje význam uplatňovania prísnych noriem v oblasti ľudských práv na položky a technológie s dvojakým použitím poháňané umelou inteligenciou;

***Riziká umelej inteligencie pre demokraciu a právny štát***

18. konštatuje, že systémy umelej inteligencie majú priamy vplyv na volebné a demokratické procesy;

19. zdôrazňuje, že zavádzanie systémov umelej inteligencie do volebných procesov musí byť v súlade s najvyššími normami transparentnosti, vysvetliteľnosti, zodpovednosti a nezávislého hodnotenia;

20. so znepokojením konštatuje, že využívanie umelej inteligencie škodlivými spôsobmi zvyšuje kapacity činností zahraničnej manipulácie s informáciami a zahraničného zasahovania vrátane potenciálu narušiť integritu, nezávislosť a účinnosť inštitúcií a procesov, ako aj potenciálu ovplyvniť kvalitu informácií;

21. zdôrazňuje, že sloboda tlače je základným prvkom demokracie; vyjadruje znepokojenie nad rizikami pre rozmanitosť, pluralitu, inkluzívnosť, spoľahlivosť a zodpovednosť médií, ktoré predstavuje koncentrácia moci v rukách poskytovateľov umelej inteligencie;

***Zodpovednosť v oblasti umelej inteligencie***

22. konštatuje, že zodpovednosť za porušovanie ľudských práv v súvislosti s umelou inteligenciou vzniká v bode reťazca, v ktorom sa systém zneužíva alebo používa na páchanie porušenia, pokiaľ systém nebol od začiatku zlomyseľne navrhnutý; zdôrazňuje, že tento prístup nezbavuje vývojárov ich zodpovednosti;

23. žiada, aby systémy umelej inteligencie boli v súlade s právom obetí porušovania ľudských práv na účinný prostriedok nápravy;

***Odporúčania týkajúce sa stratégie EÚ pre vonkajšiu činnosť v oblasti umelej inteligencie***

24. zdôrazňuje, že je potrebné, aby EÚ bola vedúcim aktérom pri podpore dôveryhodnej umelej inteligencie na celom svete, formovaní globálneho prostredia umelej inteligencie

a podpore prístupu k vývoju a zavádzaniu umelej inteligencie založeného na ľudských právach; vyzýva na okamžité vypracovanie holistickej stratégie EÚ pre vonkajšiu činnosť v oblasti umelej inteligencie na dosiahnutie tohto cieľa;

25. vyzýva Komisiu, aby sa usilovala o stanovenie globálnych minimálnych noriem ochrany pred vážnymi rizikami spojenými s umelou inteligenciou;

26. domnieva sa, že umelá inteligencia ponúka skutočnú príležitosť riešiť spolu s krajinami mimo EÚ osobitné výzvy v oblasti ľudských práv, ako sú práva detí, práva žien a rodová rovnosť, práva pracovníkov a environmentálne práva;

27. vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby podporili vytvorenie mechanizmov participatívneho riadenia s cieľom formovať politické reakcie a rámce riadenia umelej inteligencie na medzinárodnej úrovni;

28. zdôrazňuje potrebu posilniť Európsky úrad pre umelú inteligenciu a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) poskytnutím primeraných finančných a ľudských zdrojov;

29. vyzýva na plné využívanie všetkých nástrojov, ktoré má EÚ k dispozícii, na riešenie vplyvu umelej inteligencie na ľudské práva, a to aj posilnením úlohy osobitného zástupcu EÚ pre ľudské práva;

30. zdôrazňuje potrebu ďalšej diskusie o najlepších spôsoboch zavedenia témy umelej inteligencie do existujúcich právnych predpisov EÚ s cieľom zabezpečiť, aby vnútorné politiky a pravidlá EÚ v oblasti umelej inteligencie posilňovali dodržiavanie ľudských práv mimo EÚ;

31. vyzýva Komisiu a ESVČ, aby začlenili rozmer umelej inteligencie do podpory demokracie a pozorovania volieb zo strany EÚ;

32. zdôrazňuje naliehavú potrebu vytvoriť silný a odolný ekosystém umelej inteligencie EÚ, ktorý zníži strategické závislosti a posilní strategickú autonómiu EÚ;

33. pripomína záväzok EÚ k multilaterálnemu poriadku založenému na pravidlách; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby koordinovali svoje pozície na multilaterálnych fórach a budovali partnerstvá s podobne zmýšľajúcimi partnermi s cieľom podporovať a presadzovať spoločnú víziu dôveryhodnej umelej inteligencie;

34. vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby podporovali a posilňovali systém OSN v jeho úsilí o podporu dôveryhodnej umelej inteligencie;

35. vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby pokračovali v spolupráci s Radou Európy na vývoji medzinárodných noriem pre dôveryhodnú umelú inteligenciu;

36. zdôrazňuje, že je potrebné, aby EÚ podporovala zvyšovanie dostupnosti systémov umelej inteligencie s otvoreným zdrojovým kódom a interoperabilných technických noriem, najmä s kandidátskymi krajinami, krajinami v susedstve EÚ a krajinami globálneho Juhu;

37. vyzýva EÚ, aby svoju finančnú pomoc na vývoj a zavádzanie umelej inteligencie v krajinách mimo EÚ, a to aj v rámci nadchádzajúceho nástroja Globálna Európa a v rámci stratégie Global Gateway, podmienila vývojom a používaním dôveryhodnej umelej inteligencie rešpektujúcej práva; zdôrazňuje, že EÚ by mala financovať len modely umelej inteligencie, ktoré dodržiavajú normy v oblasti ľudských práv;

38. zdôrazňuje význam systémov umelej inteligencie používaných v spoločnostiach, pretože môžu podporovať spoločnosti pri dodržiavaní kľúčových právnych predpisov EÚ, ako je smernica o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti[3] a smernica o vykazovaní informácií o udržateľnosti podnikov[4], ako aj právnych predpisov proti nútenej práci, s cieľom zabezpečiť, aby dodávateľské reťazce umelej inteligencie boli zodpovedné, udržateľné a rešpektovali ľudské práva a životné prostredie;

39. zdôrazňuje, že dôveryhodný ekosystém umelej inteligencie je kľúčovou hnacou silou konkurencieschopnosti; zdôrazňuje, že investície do systémov umelej inteligencie, ktoré rešpektujú základné ľudské práva, sú nevyhnutné na budovanie dôvery so spotrebiteľmi a s medzinárodnými partnermi, podporu dlhodobých inovácií a vytvorenie udržateľnej konkurenčnej výhody na globálnom trhu;

40. zdôrazňuje, že podpora gramotnosti v oblasti umelej inteligencie je mimoriadne dôležitá;

***Odporúčania týkajúce sa zbraní***

41. podporuje úsilie OSN o právne záväznú dohodu s cieľom globálne regulovať a zakázať smrtiace autonómne zbraňové systémy; vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby takéto ciele podporovali;

42. odsudzuje možné porušovanie ľudských práv páchané v ozbrojených konfliktoch prostredníctvom autonómnych systémov umelej inteligencie; vyzýva EÚ, aby zvýšila svoju podporu Medzinárodnému súdnemu dvoru a Medzinárodnému trestnému súdu pri vyšetrovaní a stíhaní závažných porušení ľudských práv spáchaných s použitím umelej inteligencie;

***Odporúčania týkajúce sa hromadného sledovania podporovaného umelou inteligenciou***

43. vyzýva na zákaz vývozu systémov hromadného sledovania podporovaných umelou inteligenciou z EÚ do krajín, v ktorých existuje vážne riziko, že sa tieto systémy použijú na porušovanie ľudských práv;

***Odporúčania týkajúce sa položiek s dvojakým použitím***

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1760 z 13. júna 2024 o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti a o zmene smernice (EÚ) 2019/1937 a nariadenia (EÚ) 2023/2859 (Ú. v. EÚ L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

[4] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2464 zo 14. decembra 2022, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 537/2014, smernica 2004/109/ES, smernica 2006/43/ES a smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o vykazovanie informácií o udržateľnosti podnikov (Ú. v. EÚ L 322, 16.12.2022, s. 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj).

44. vyzýva na začlenenie zásad aktu o umelej inteligencii do nariadenia o položkách s dvojakým použitím[5], čo by malo viesť k zákazu vývozu systémov umelej inteligencie zakázaných aktom o umelej inteligencii a k povinnosti členských štátov zabezpečiť, aby všetky vysokorizikové systémy umelej inteligencie s dvojakým použitím určené na vývoz dodržiavali povinnosti podľa aktu o umelej inteligencii ako podmienku schválenia vývozu;

***Odporúčania týkajúce sa obchodu***

45. vyzýva na rozšírenie rozsahu pôsobnosti aktu o umelej inteligencii tak, aby zahŕňal vývoz systémov umelej inteligencie mimo EÚ pre dve hlavné kategórie rizík uvedené v akte o umelej inteligencii;

46. žiada, aby ustanovenia o umelej inteligencii v obchodných dohodách EÚ podporovali dôveryhodnú umelú inteligenciu s otvoreným zdrojovým kódom; vyzýva Komisiu, aby zahrnula podporu dôveryhodných systémov umelej inteligencie do iniciatív Global Gateway;

***Odporúčania týkajúce sa príležitostí v oblasti umelej inteligencie na podporu ľudských práv***

47. zdôrazňuje potenciál systémov umelej inteligencie pri presadzovaní a posilňovaní ľudských práv a riešení hlavných výziev na celosvetovej úrovni; víta úsilie OSN a Rady Európy o dosiahnutie pokroku v tomto využívaní umelej inteligencie prostredníctvom medzinárodného riadenia;

48. vyzýva Komisiu a ESVČ, aby podporovali uplatňovanie dôveryhodných systémov umelej inteligencie pri monitorovaní porušovania ľudských práv a podpore prístupu k spravodlivosti, ako aj v oblasti vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, zmeny klímy a energetiky a vo všeobecnosti pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja;

°

° °

49. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii a členským štátom.

[5] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/821 z 20. mája 2021, ktorým sa stanovuje režim Únie na kontrolu vývozov, sprostredkovania, technickej pomoci, tranzitu a transferu položiek s dvojakým použitím (Ú. v. EÚ L 206, 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj).